

Suomen Biologian Seura Vanamo ry

Hallitus

Puheenjohtaja Prof. Jouko Rikkinen, biotieteiden laitos, kasviologia, PL 65 (Viikinkaari 1), 00014 HELSINGIN YLIOPISTO; ☎ 02941 57793; telekopio 02941 57788; jouko.rikkinen@helsinki.fi

Varapuheenjohtaja Dos. Leena Lindström, bio- ja ympäristötieteiden laitos, PL 35 (Survontie 9), 40014 JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO; ☎ (014) 260 4197; telekopio (014) 260 2321; leena.m.lindstrom@jyu.fi

Rahastonhoitaja Prof. Hannu Lehtonen, ympäristötieteiden laitos, PL 65 (Viikinkaari 1), 00014 HELSINGIN YLIOPISTO; ☎ 02941 58468; hannu.lehtonen@helsinki.fi

Sihteeri FM Annina Launis, kasvimuseo, PL 7 (Unioninkatu 44), 00014 HELSINGIN YLIOPISTO; ☎ 040 849 8808; annina.launis@helsinki.fi

Kirjastonhoitaja Intendentti Mikko Piirainen, kasvimuseo, PL 7 (Unioninkatu 44), 00014 HELSINGIN YLIOPISTO; ☎ 02941 24438; telekopio 02941 24456; mikko.piirainen@helsinki.fi

Lisjäsenet

FT Jaanika Blomster, ympäristötieteiden laitos, PL 65 (Viikinkaari 1), 00014 HELSINGIN YLIOPISTO; ☎ 050 415 6659; jaanika.blomster@helsinki.fi

Tutkija Jarmo Saarikivi, ympäristötieteiden laitos, PL 65 (Viikinkaari 1), 00014 HELSINGIN YLIOPISTO; ☎ 02941 57714; jarmo.saarikivi@helsinki.fi

Lehtori Jukka Talvitie, Laivalahdenkaari 21 B 27, 00810 HELSINKI; ☎ 040 779 4476; talvitie.bmol@gmail.com

Prof. Jari Valkonen, maataloustieteiden laitos, PL 27 (Latokartanonkaari 5–7), 00014 HELSINGIN YLIOPISTO; ☎ 02941 58387; jari.valkonen@helsinki.fi

Vanamon yhdyshenkilöt

Joensuu Yliopistonlehtori Teemu Tahvanainen, Itä-Suomen yliopisto, Joensuun kampus, biologian laitos, PL 111, 80101 JOENSUU; ☎ 050 355 9177; teemu.tahvanainen@uef.fi

Jyväskylä Prof. Markku Kuitunen, bio- ja ympäristötieteiden laitos, PL 35 (Survontie 9), 40014 JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO; ☎ (014) 260 2301; markku.kuitunen@jyu.fi

Lahti Yliopistonlehtori Anne Ojala, Helsingin yliopisto, ympäristöekologian laitos, Niemenkatu 73, 15140 LAHTI; ☎ 02941 20340; anne.ojala@helsinki.fi

Oulu Dos. Annamari Markkola, biologian laitos, PL 3000, 90014 OULUN YLIOPISTO; ☎ (08) 553 1530; annamari.markkola@oulu.fi

Turku Dos. Timo Vuorisalo, biologian laitos, 20014 TURUN YLIOPISTO; ☎ (02) 333 5792; timovuo@utu.fi

Jäsenyys ja jäsenmaksu

Vanamo-seuran jäseneksi voi hakeutua maksamalla jäsenmaksun ja ottamalla yhteyttä seuraan. Vuonna 2015 on Luonnon Tutkijan tilaushinnan sisältävä jäsenmaksu 37 euroa ja puolisojäsenmaksu 10 euroa. Maksut suoritetaan Vanamon tilille Danske Bank FI51 8000 1100 0702 50.

Lintu-Palménin jäljillä

Jos Suomen kaikkien aikojen eläintieteilijät asetettaisiin arvojärjestykseen heidän saavutustensa ja merkityksensä mukaan, olisi Johan Axel Palmén varmasti kymmenen ensimmäisen joukossa, enkä ihmettelisi, vaikka hän päätyisi suorastaan ensimmäiselle sijalle. Hänen elämäntyönsä oli mittava ja sinänsä, ja oppilaiden kautta se säteili moneen suuntaan, sellaisillekin eläintieteen alueille, jotka jäivät hänelle itselleen vieraammiksi.

J. A. Palménin syntymästä on tänä vuonna kulunut 170 vuotta ja kuolemastakin jonkin vuoden kuluttua tasan vuosisata. Hän sai varhaisimmat vaikutteensa eläinten tutkimukseen enoltaan, anatomian professorilta ja Helsingin luonnontieteellisen museon upean luokokoelman luojalta E. J. Bonsdorffilta. Juuri Bonsdorff houkutteli hänet täydentämään Magnus von Wrightiltä kesken jääneen ”Suomen lintujen” toista osaa, josta sitten tulikin ensimmäistä osaa huomattavasti laajempi ja perusteellisempi. Etenkin tämä työ sai hänet tutkimaan perusteellisesti lintujen muuttoreittejä, joista hän saattoi väitöskirjassaan 1874 ja sen saksankielisessä laajennuksessa 1876 esittää uusia, aikalaisten paljolti hyväksymiä käsityksiä. Matkustettuaan Saksaan täydentämään tietoaan hän julkaisi tutkimuksen hyönteisten ilmaputkistosta ja sittemmin toisen hyönteisten sukupuolitehystiä; näiden ansiosta hän päätyi ylimääräiseksi professoriksi Helsingin yliopistoon ja pari vuotta myöhemmin, 1884, eläintieteen varsinaiseksi professoriksi. Hoidettuaan virkaa neljännesvuosisadan ajan hän jäi 1908 eläkkeelle, minkä jälkeen vapautunut professuuri jaettiin kahtia.

Tiedemiehenä Palménin muistetaan ennen kaikkea ornitologisista tutkimuksistaan, joiden ansiosta liikanimi ”Lintu-Palmén” on aivan paikallaan. Hän oli keskeisenä vaikuttajana vuoden 1887 suurella Kuolan-retkellä, juuri hän julkaisi perusteellisen selvityksen A. E. Nordenskiöldin *Vega*-retkikunnan ornitologisesta aineistosta, ja 1910-luvulla hän saattoi Suomessa alulle lintujen renkastustoiminnan, tanskalaisten esikuvien mukaan. Mutta hänen yli kaksisataa nimikettä käsittävässä julkaisuluettelossaan on lintuhavaintojen ohella myös suuret määrät havaintoja muista eläimistä samoin kuin yleistajuisia kirjoituksia sellaisissa julkaisuissa kuin *Kansanvalistusseuran kalenteri*, *Valvoja* ja *Duodecim*. Hänen äidinkielsensä oli ruotsi, mutta tämä ei estänyt häntä julkaisemasta monia kirjoituksia sekä ruotsiksi että suomeksi. Mitään poliittista aktiivisuutta, kiihkomielisyydestä puhumattakaan, hänessä ei näkynyt toisin kuin hänen veljessään historiantutkijassa E. G. Palménissa.

J. A. Palmén oli myös merkittävä maantieteen harrastaja. Hän johti 1880-luvun lopulta alkaen Suomen Maantieteellistä Seuraa, jonka periaatteiden mukaan maantiedettä ei pitänyt lukea itsenäisiin tieteesiin, kun taas sen kilpailija, dosentti Ragnar Hultin johtama Maantieteellinen Yhdistys halusi korostaa maantieteen itsenäistä asemaa. Vasta Palménin kuoltua 1919 seurat yhtyivät. Kansainvälisessä maantieteellisessä kongressissa Venetsiassa 1881 Palménin ja hänen ystävänsä A. J. Melan laatima Suomen luonnonhistoriallinen kartasto voitti kultamitalin ja toistakymmentä vuotta myöhemmin Pietarissa suuren hopeamitalin.

J. A. Palmén kuuluu myös luonnonsuojelumme pioneereihin. Varsinkin hänen 1905 molemmilla kielillä julkaisemansa kirjoitus luonnonmuistomerkkien suojelusta oli suoranainen herätysshuuto, joka oli osaltaan johtamassa luonnonsuojelulain ja Suomen Luonnonsuojeluyhdistyksen syntyyn.

Palmén oli siis harvinaisen aktiivinen, monipuolinen ja tuottelias tutkija. Kuitenkin hänet muistetaan tänään ehkä ennen kaikkea Tvärminnen eläintieteellisen aseman perustajana. Kokeiltuaan kesälaboratoriotoimintaa Espoon Pienessä Lehtisaaressa hän osti 1902 Hankoniemen Tvärminnestä alueen, pysytti sinne laboratorion ja johti sen työtä vielä vuosikausia, kuolemaansa asti. Testamentissaan hän määräsi sen maat ja rakennukset Helsingin yliopistolle, ja sen hallussa ne ovat vieläkin; yli sadan vuoden aikana tutkimusasema on ehtinyt moneen kertaan lunastaa paikkansa ei vain meidän maamme luonnontutkimuksessa vaan yleisemminkin Euroopassa. Tvärminnestä ilmestyi 2008 Jouko Pokin laatima perusteellinen historiikki, jopa Palménin hengessä kahdella kielellä, mutta erillistä elämäkertaa J. A. Palménista kukaan ei ole kirjoittanut; luonnontieteilijämme eivät tunnu olevan erityisen kiinnostuneita edes oman alansa historiasta, ja historiointisijoitamme luonnontutkijat ovat ikävä kyllä kiinnostaneet vielä vähemmän.

Anto Leikola